

SITUAȚIA FINANCIAR-BANCARĂ ÎN JUDEȚUL SEVERIN (1944–1948) (II)

Eusebiu Narai*

Keywords: *finances, banks, coin, etatization, Severin county.*
Cuvinte cheie: *finanțe. Bănci, monedă, etatizare, județul Severin.*
Mots-clés: *finances, banques, monnaie, étatisation, département de Severin.*

The Financial-Banking System in the Region of Severin (1944–1948) (II) (Abstract)

After a recapitalise, absolutely necessary in the year 1945, the following period (1946-1947) the financial-banking system from Severin's region was confronted with a severe lock of liquidities generated by the existing social problems (uncontrolled inflation, unemployment, the lowering of quality's life, etc.). The year 1948 will mark the disintegration of the private banks, which represented a significant percentage of the system and the formation of National Bank territorial agencies, controlled by the government, even from the end of 1946 and led by an administrative council depending mostly on the communists and the so called "tătărescieni" liberals group.

„Banca Caraș-Severinului” S.A. Lugoj s-a înființat la data de 30 octombrie 1926. Conform articolului 1 din *statute*, societatea bancară amintită dispunea de un *capital social* de 2.000.000 lei, împărțit în 4.000 acțiuni nominative a 500 lei bucata, din care 2/3 trebuia să fie în posesia cetățenilor români. Articolul 2 al aceluiași statute stabilea *scopurile* pentru care funcționa institutul de credit lugojean: „să facă tot felul de afaceri de bancă; să înființeze cooperative, participând la activitatea lor; să se asocieze, să se comanditeze sau chiar să exploateze direct orice întreprindere agricolă, industrială sau comercială; să procure capitalul necesar agriculturii, industriei, în special micii industriei și comerțului”. *Consiliul de Administrație* al băncii urma să fie compus din 6–9 membri aleși de Adunarea Generală, dintre care 2/3 trebuiau să fie cetățeni români; durata mandatului membrilor Consiliului de Administrație era de 3 ani, aceștia putând fi realeși; Consiliul de Administrație desemna, din sânul său, un președinte și un vicepreședinte. De asemenea, *Comitetul de Cenzori* era format din 3–5 membri aleși de Adunarea Generală, pe termen de 3 ani. La fondarea societății bancare menționate mai sus, *conducerea* era asigurată de: Petre Nemoianu – președinte, Octavian Daminescu – secretar, Traian Millea și

Ioachim Jumanca – contabil, Gheorghe Eremie – notar¹.

Legea conversiunii datoriilor agricole și urbane din 7 aprilie 1934 a afectat destul de mult operațiunile derulate prin intermediul băncii amintite. Astfel, după constituirea unui fond de rezervă destinat reducerii pagubelor produse de legea de conversiune, la sfârșitul anului 1934 rămânea de acoperit o *pierdere* în valoare de 932.676 lei. Având acordul Consiliului de Administrație, președintele băncii lugojene (Romulus Boldea) a solicitat repartizarea unei sume din despăgubirea primită anual de la stat, de către Banca Națională a României (450.000.000 lei), pentru compensarea pierderilor suferite datorită aplicării legii conversiunii datoriilor, proporțional cu capitalul social și cu impactul măsurilor legislative amintite asupra activității „Băncii Caraș-Severinului” din Lugoj. Mai mult, conducerea băncii menționate a apelat și la societatea „Solidaritatea” din Sibiu, pentru a interveni pe lângă forurile competente în vederea obținerii unei despăgubiri pentru pagubele înregistrate de către banca din Lugoj. Conducerea instituției bancare lugojene considera că pierderile rezultate din conversiune se vor mări considerabil în anii 1935–1936, pentru că s-au operat reduceri de creanțe în mod diferențiat (la debitorii agricoli – cu 50% și la debitorii urbani – cu 20%),

* Universitatea de Vest Timișoara, Facultatea de Litere, Teologie și Istorie, Bd. Vasile Pârvan, nr. 4, e-mail: eusebiunarai@yahoo.com.

¹ Serviciul Județean Timiș al Arhivelor Naționale (în continuare SJTAN), fond *Camera de Comerț și Industrie Lugoj – firme sociale și bancare*, d. 203, f. 54–56.

iar reducerile mai mari acordate de lege s-au făcut numai la acei debitori care, la finele anului 1934, au declarat că vor să achite ratele corespunzătoare în termen mai scurt și au vărsat sumele aferente la data de 7 aprilie 1935; de altfel, restul creanțelor (40%) urmau să se achite în termen de 5 ani, în rate lunare, fără dobândă, stabilite – din 6 în 6 luni – de către Consiliul de Administrație al băncii. Anul 1934 a adus, însă, și anumite modificări la nivelul organelor de conducere ale societății bancare amintite: pe de o parte, în baza dispozițiilor legii cumulului de funcții, s-au produs două demisii (dr. Octavian Daminescu – administrator și Victor Hoban – cenzor); pe de altă parte, au fost aleși – pentru un mandat de 3 ani – Ioan Lupu, în calitate de administrator și Octavian Daminescu, în calitate de cenzor².

În anul 1936 *pierderea* rezultată din aplicarea legii conversiunii (3.720.585 lei) a fost redusă la suma de 1.185.218 lei, prin întrebuițarea tuturor fondurilor de rezervă (2.535.367 lei). Forurile de conducere întvedeau 3 *posibilități* de dezvoltare a institutului de credit lugojean: fuzionarea cu o altă bancă; refacerea băncii printr-o emisiune nouă de capital, cu alte cuvinte prin puteri proprii; lichidarea benevolă a societății. În acest sens, s-au purtat tratative serioase privind fuziunea cu „Banca Banatului” din Caransebeș, ajungându-se, principial, la o înțelegere și au fost inițiate primele contacte cu banca „Creditul Bănățean” din Lugoj în perspectiva unei posibile fuziuni. În cazul eșecului tratativelor de mai sus se preconiza majorarea capitalului social, în conformitate cu hotărârea Adunării Generale din 5 februarie 1928, până la suma de 5.000.000 lei, prin una sau mai multe emisiuni, Consiliul de Administrație fiind autorizat să aleagă momentul oportun și să fixeze condițiile acestor emisiuni, iar președintele băncii (Petre Nemoianu) pregătea un proiect pentru înființarea unei societăți comerciale în Lugoj, la care urma să participe și banca amintită, în vederea salvării – de la faliment – a institutului de credit din localitate³.

În anul 1937 s-a constatat o *îmbunătățire* simțitoare a situației societății bancare menționate mai sus: s-a replătit, din angajamentele băncii la diferite capitole, suma de aproximativ 250.000 lei; s-au făcut plasamente noi pe termen scurt, cu precădere la țărani în instăriți, în valoare de peste 500.000 lei, fiind singura bancă lugojeană care a venit în sprijinul țărănimii nevoiașe; s-au achitat polițe în valoare de 1.635.950 lei; din creanțele convertite s-a încasat suma de 357.621 lei; din depuneri

s-a plătit suma de 90.000 lei; creditorii au primit suma de 86.000 lei. Toate pierderile suferite de bancă în anii crizei economice și în urma măsurilor legislative adoptate în cursul anului 1934 au fost amortizate prin *reducerea capitalului social* de la 3.250.000 lei la 2.098.000 lei⁴.

Adunarea Generală Extraordinară din 3 aprilie 1938 a decis *modificarea statutelor* institutului de credit amintit. Conform acestor statute, *noua denumire* a societății bancare menționate era „Banca Lugojului” S.A. Lugoj – Cassă de credit popular. *Scopul* băncii a rămas neschimbat: acordarea unui sprijin constant pentru dezvoltarea agriculturii, comerțului și industriei din zonă. *Consiliul de Administrație* era alcătuit din 5–9 membri, aleși de Adunarea Generală pe termen de 3 ani, cel puțin două treimi fiind – în mod obligatoriu – cetățeni români; la intrarea lor în funcție, membrii Consiliului de Administrație depuneau o garanție de 30.000 lei, constând în acțiuni ale societății. Deși nu făcea parte din Consiliul de Administrație, *directorul* băncii lua parte la toate ședințele acestuia, în calitate de raportor cu vot consultativ. *Comitetul de Cenzori* se compunea din cel puțin 3 titulari și 3 supleanți, desemnați de Adunarea Generală pe termen de 3 ani; două treimi dintre cenzori trebuiau să fie cetățeni români, iar cel puțin unul din cenzori să aibă pregătirea de expert-contabil; la intrarea lor în funcție, cenzorii erau obligați să depună o garanție de 15.000 lei, constând în acțiuni ale societății; nu puteau fi aleși în calitate de cenzori cei care nu se încadrau în prevederile legii bancare, precum și rudele administratorilor, până la al 4-lea grad inclusiv⁵.

Activitatea băncii lugojene s-a desfășurat în *condiții* mult mai bune pe parcursul anului 1938: printr-o nouă emisiune de acțiuni, capitalul social s-a majorat până la suma de 3.000.000 lei; s-au achitat polițe în valoare de 2.745.270 lei; s-a plătit creditorilor băncii suma de 244.004 lei; s-au înregistrat depuneri noi, în valoare de 206.412 lei, beneficiul net (30.477 lei) urma să fie inclus în fondul de rezervă statutar. *Noua conducere* a instituției de credit era asigurată de: Ioan Lupu, dr. Victor Lăzărescu, lt.-col. (r.) Romulus Boldea și Ioan Popovici – *administratori*; dr. Nicolae Brânzeu, Aurel Secoșianu și expertul-contabil Emil Chiffa – *cenzori titulari*; Ioachim Jumanca, Aurel Popescu și Gheorghe Ucenic – *cenzori supleanți*⁶.

În luna februarie 1939 Romulus Boldea, membru în Consiliul de Administrație al băncii

² *Ibidem*, f. 95–97.

³ *Ibidem*, f. 90–91.

⁴ *Ibidem*, f. 85–86.

⁵ *Ibidem*, f. 8–11, 13–15.

⁶ *Ibidem*, f. 2, 41, 74.

lugojene, a devenit *administrator-delegat*, fiind însărcinat cu demararea operațiunilor de fuziune cu banca „Creditul Bănățean” din localitate, finalizate în luna decembrie a aceluiași an⁷.

„Albina”, Institut de Credit și Economii Sibiu s-a înființat la 14 martie 1872, în urma Adunării Generale desfășurate în sala ASTRA. În conformitate cu statutele adoptate cu aceeași ocazie, pe lângă cei 7 fondatori, din Consiliul de Administrație al băncii făceau parte: dr. Gligor Mateiu, Elia Măcelariu, mitropolitul dr. Ioan Vancea, dr. Aureliu Maniu și Ioan Popescu⁸.

În baza statutelor modificate la 28 martie 1876, *capitalul social* a fost stabilit la valoarea de 300.000 florini austrieci, compus din 3.000 buc. acțiuni nominative de câte 100 fl.; în caz de necesitate, capitalul social putea fi majorat până la 500.000 florini. Instituția bancară amintită urma să fie condusă de 1–2 directori executivi și de 3 delegați din partea Consiliului de Administrație⁹.

Banca menționată mai sus nu a fost afectată de prevederile cuprinse în legea lichidării datoriilor agricole și urbane din 7 aprilie 1934. Deși capitalul social s-a menținut neschimbat (100.000.000 lei), societatea bancară sibiană a beneficiat de *fonduri de rezervă* considerabile (10.511.908 lei – în 1934, 12.148.342 lei – în 1936), permițându-și să acorde unele *împrumuturi pe termen lung* (18.128.188 lei – în 1934, 16.798.135 lei – în 1936) și obținând *beneficii nete* destul de substanțiale (5.259.487 lei – în 1934, 10.066.628 lei – în 1936)¹⁰.

Sucursala Lugoj a băncii amintite s-a constituit în anul 1935. În anul 1944 activitatea acesteia s-a dovedit a avea *efecte* benefice în plan economic: au fost înregistrate *depuneri* noi, în valoare de 63.481.547 lei; au fost acordate *credite*, cu precădere comercianților și industriașilor din zonă, în valoare de 18.050.194 lei; s-a realizat un *beneficiu brut*, estimat la suma de 5.640.886 lei¹¹.

La sfârșitul anului 1947, cu puțin timp înainte de lichidare, sucursala Lugoj se afla într-o situație destul de dificilă, determinată de plasamentele nesigure pe piața de capital, devalorizarea accelerată a monedei naționale și valoarea scăzută a depunerilor spre fructificare, astfel încât nu a mai obținut beneficii¹².

În perioada funcționării sale (1935–1948) au survenit o serie de schimbări în conducere, atât

la Centrală, cât și în sucursalele sau agențiile din teritoriu:

În 1935, la Centrală conducerea era asigurată de Consiliul de Administrație – alcătuit dintr-un președinte (dr. Ilie Beu), 2 vice-președinți (dr. Lucian Borcia și dr. Nicolae Comșa) și 8 membri (dr. Iosif Blaga, dr. Vasile Bologa, Petru Drăghici, dr. Ioan Lupaș, Antoniu Mocsonyi, dr. Victor Stanciu, dr. Octavian Rusu, Nicolae Togan), Comitetul de Cenzori-format dintr-un președinte (dr. Ioan Bunea) și 4 membri (dr. Nicolae Schiau, dr. Gheorghe Proca, Emilian Cioran, Matei Jiga), directorii și procuriștii societății – Ion Vătășianu (director general), Ioan Rebegea (director contabil), Constantin Popp (director executiv) și Anghel Bena (casier); la sucursala din Lugoj, conducerea era exercitată de directorii și procuriștii instituției de credit-Aurel Crăinicescu (director), Dumitru Gall (contabil șef), Aurel Secoșianu și Traian Millea (funcționari)¹³.

La data de 19 noiembrie 1940 a fost acordat dreptul de semnătură pentru Andrei Păușan, procurist la sucursala Lugoj și a fost radiat dreptul de semnătură aparținând lui Aurel Secoșianu, procurist la aceeași sucursală, pensionat și lui Traian Millea, decedat. Totodată, s-a acceptat renunțarea la mandat a doi dintre administratorii societății (Ion Agârbiceanu și dr. Victor Stanciu). Prin aceasta erau duse la îndeplinire dispozițiile decretului-lege din 19 octombrie 1940, rămânând membri în Consiliul de Administrație următorii: dr. Ilie Beu (președinte), dr. Lucian Borcia și dr. Nicolae Comșa (vice-președinți), dr. Vasile Bologa, Emilian Cioran, dr. Ioan Lupaș și dr. Mihail Șerban (membri). De asemenea, din Comitetul de Cenzori făceau parte: Ioan Vătășianu, dr. George Proca și Matei Jiga (cenzori titulari); Constantin Popp și prof. Ioan Popa (cenzori supleanți)¹⁴.

În ședința Consiliului de Administrație din 12 februarie 1945 s-a acordat dreptul de semnătură – pentru sucursala Lugoj – lui Dumitru Balaci, în locul lui Andrei Păușan, ieșit la pensie¹⁵.

În urma decretului-lege nr.197/1948 și în baza deciziei Curții Superioare Bancare nr. 344 din 17 august 1948, banca „Albina” – Institut de Credit și Economii S.A. din Sibiu a fost dizolvată și a intrat în stare de lichidare, numindu-se – în calitate de lichidator – Ioan Săndulescu, director la B.N.R. Sibiu. În același timp, doar funcționarul

⁷ *Ibidem*, f. 3.

⁸ *Ibidem*, d. 191, f. 2–4.

⁹ *Ibidem*, f. 12.

¹⁰ *Ibidem*, f. 29–30, 49–52.

¹¹ *Ibidem*, fond Banca Națională a României – sucursala Lugoj, d. 69/1938–1948, f. nenumerotată.

¹² *Ibidem*, f. nenumerotată.

¹³ *Ibidem*, fond Camera de Comerț și Industrie Lugoj – firme sociale și bancare, d. 191, f. 10–11, 18, 22.

¹⁴ *Ibidem*, f. 53, 60.

¹⁵ *Ibidem*, f. 63.

Andrei Păușan a primit dreptul de semnătură pentru sucursala Lugoj¹⁶.

Desigur, lichidarea Centralei a avut un puternic impact asupra sucursalelor din țară. Astfel, conform dispoziției circulare nr. 9, emisă de Curtea Superioară Bancară la 16 septembrie 1948, sucursala din Lugoj a băncii „Albina” urma să-și înceteze activitatea de la data de 30 septembrie 1948, cu deplinul acord al Centralei¹⁷.

„Băncile Bănățene Unite” s-au constituit, sub denumirea de „Cassa de Păstrare Civilă din Arad” („Aradi Polgári Takarékpénztár” – în limba maghiară și „Arader Bürgerliche Sparkassa” – în limba germană), la 5 februarie 1888, cu sediul în orașul Arad, cu o durată de funcționare de 50 de ani, adică până la sfârșitul anului 1938. Societatea bancară menționată mai sus avea – drept scop – primirea depunerilor spre fructificare și executarea operațiunilor de credit, dispunând de un capital social de 100.000 florini, divizat în 1.000 buc. acțiuni cu valoarea nominală de 100 florini fiecare. Conducerea băncii era asigurată de Consiliul de Administrație, Comitetul de Cenzori și Comitetul de Supraveghere:

Consiliul de Administrație se compunea din 10 membri, numiți de fondatori pe o perioadă de 3 ani: Rozanyai Matei (farmacist); dr. Múlek Ludovic, Vizer Petru și Winter Adolf (avocați); Freyberger Iosif și Elias Armin (comercianți); Neumann Carol (preot evanghelist în pensie); Réthy Leopold (proprietar de tipografie); Varga Iosif (meseriaș); Pless Maurițiu (secretarul general al societății).

Comitetul de Cenzori era alcătuit din 21 de membri, 12 membri fiind desemnați de către Consiliul de Administrație (Auerbach Maximilian, Jakabffy Adalbert, Khon Sigismund, Kugler Ștefan, Mihalik Iosif, Millig Iosif, Reinhardt Filip, Péterffy Antoniu, Sándor Iacob, Virág Ludovic, Verbos A., dr. Vertan Oscar), iar ceilalți 9 – aleși de Adunarea Generală (dr. Barabás Adalbert, Grünwald Francisc, Krivan Ioan, Steiner Iacob, Simay Ștefan, Sontagh Iuliu, Stoll Carol, dr. Schwartz Eugen, dr. Schuster Enric), pentru un mandat de 1 an.

Comitetul de Supraveghere, desemnat de către Adunarea Generală pe termen de 1 an, era format din 5 membri: Sarlot Domocos, Boros Vida, Antolik Carol, dr. Mitler Isidor și Vadovsky Gustav¹⁸.

Statutele, adoptate în anul 1920, stabileau noua denumire a societății: „Băncile Bănățene Unite, Societate Anonimă” („Banater Bankverein

Aktiengesellschaft” – în limba germană sau „Bánáti Bankkegyesület Részvénytársaság” – în limba maghiară). Instituția bancară amintită avea sediul în Arad și dispunea de un capital social de 130.000.000 lei, divizat în 130.000 acțiuni cu valoarea nominală de 1.000 lei fiecare. Conducerea societății era exercitată de Adunarea Generală, Consiliul de Administrație și Comitetul de Supraveghere. Consiliul de Administrație se compunea din cel puțin 3 membri, aleși de Adunarea Generală pe o perioadă de 3 ani, iar 3/4 din membrii săi trebuiau să fie cetățeni români; membrii Consiliului de Administrație puteau fi realeși la expirarea perioadei pentru care au fost aleși; Consiliul de Administrație era obligat să desemneze, din sânul său, un președinte și un vicepreședinte, care să se ocupe de afacerile societății. De asemenea, Consiliul de Administrație stabilea sfera de activitate pentru sucursalele și agențiile înființate în conformitate cu art. 51 alin. 8 din statute, iar pentru supravegherea lor, numea consilii de delegați, alcătuite din 5–50 membri; cel puțin jumătate din membrii Consiliului delegaților trebuiau să domicilieze în sediul sucursalei; membrii Consiliului de Administrație, care își aveau domiciliul în sediul unei sucursale, erau de drept membri în Consiliul delegaților al acestei sucursale; Consiliul delegaților își alegea, din sânul său, în fiecare an, un președinte și, eventual, 1–2 vicepreședinți, care-l înlocuiau pe acesta în cazul imposibilității exercitării atribuțiilor¹⁹.

În anul 1934 instituția bancară și-a mutat sediul la Timișoara, a înființat 7 sucursale pe cuprinsul județelor Timiș-Torontal, Arad și Severin (Șiria, Sânnicolau Mare, Jimbolia, Lipova, Arad și Lugoj) și a fost nevoită să-și reducă – în mod substanțial – capitalul social, pentru a recupera pierderile pricinuite de legea conversiunii datoriilor²⁰.

Spre deosebire de alte sectoare economice, în anul 1935 s-a constatat o tendință accentuată de însănătoșire pe piața monetară. De altfel, guvernul și Consiliul Superior Bancar (for de supraveghere pentru instituturile de credit ale țării) au depus eforturi deosebite în interesul refacerii creditului, afectat de legea conversiunii datoriilor agricole și urbane. În acest scop, la data de 20 aprilie 1935 s-a votat „Legea cu privire la unele dispozițiuni pentru înlesnirea și refacerea creditului”, prin intermediul căreia, pe de o parte, s-au lămurit anumite prevederi ale legii de conversiune, legii bancare și ale celorlalte legi privitoare la domeniul creditului, iar pe de altă parte, s-au înlăturat piedicile puse

¹⁶ *Ibidem*, f. 69–70.

¹⁷ *Ibidem*, f. 74.

¹⁸ *Ibidem*, d. 202, f. 254, 259, 263–264.

¹⁹ *Ibidem*, f. 240–241, 243, 247–248.

²⁰ *Ibidem*, f. 416.

în calea dezvoltării instituțiilor de credit. Înainte de toate, legea pentru refacerea creditului sprijinea operațiunile de fuziune a băncilor, prin simplificarea procedurii și, în anumite condiții, prin scutire de plata impozitelor pe o durată de 5 ani. Conducerea institutului de credit menționat mai sus a reușit să recupereze, din creanțele vechi, o sumă considerabilă. Prin mărirea veniturilor și prin reducerea continuă a cheltuielilor de administrație, în urma măsurilor severe de economie, s-a ridicat considerabil și rentabilitatea institutului. Băncii amintite i s-au încredințat depuneri noi însemnate (113.160.739 lei), cu care s-au putut satisface solicitările de credit ale populației din zonă, etnia germană din Banat considerând-o drept cea mai sigură instituție de credit din acest areal. Societatea bancară timișoreană a contribuit la refacerea și sprijinirea pieței financiare, printr-o conlucrare mai strânsă cu caselle de păstrare rurale și cooperativele sătești, punându-le la dispoziție creditele necesare. Institutul de credit amintit a participat, cu un capital în valoare de 3.780.638 lei, la următoarele întreprinderi: „Industria Lemnului din Pâncota S.A.” Pâncota, înființată în 1935, profilată pe fabricarea articolelor din lemn (mobile încovoiate, mobile artistice, plăci de șezut și de rezemat, scaune, furnire, lemne de construcție și de mobile, tocuri din lemn ș.a.); „S.A.R. pentru Industria Cânepei” Pordeanu, constituită în 1923, axată pe cultivarea cănepei și prelucrarea acesteia, precum și pe valorificarea mărfurilor din cănepă și a produselor agricole; „Cărămidăria cu Aburi din Sântana S.A.” Sântana, înființată în 1935, care se ocupa cu fabricarea și valorificarea cărămizilor, țiglelor și a altor produse ceramice; „Moara Sistematică din Sântana S.A.” Comlăuș, constituită în anul 1933, cu un profil complex (măcinarea cerealelor, valorificarea produselor măcinatului în țară și în străinătate, fabricarea uleiurilor vegetale din produse agricole, îngrășatul vitelor și porcilor). De asemenea, au fost acordate *împrumuturi pe termen lung* în valoare de 9.399.814 lei. S-a constatat, în cursul anului 1935, o *reducere considerabilă a cheltuielilor de administrație* (salarii, indemnizații etc), la aceasta contribuind și desființarea sucursalelor din Șiria și Carei. *Pierderea* înregistrată la finele anului 1935 (14.623.588 lei) a fost acoperită, în mare parte, din rezerva specială. În cele din urmă, a fost obținut un *beneficiu net* deloc de neglijat, în valoare de 1.342.648 lei²¹.

În 1936, piața financiară s-a limitat la *credite* de producție cu scadențe scurte și la finanțarea exportului.

²¹ *Ibidem*, f. 203–204.

Din punctul de vedere al institutului de credit timișorean, anul 1936 poate fi considerat ca primul an normal după criză. Astfel, societatea bancară amintită a obținut toate *autorizațiile speciale* pretinse de diferitele dispoziții legale pentru exercitarea normală a tuturor ramurilor comerțului bancar: pentru operațiunile de credit pe gaj agricol (26 februarie), pentru garantarea și încasarea documentelor rezultate din export (22 iunie), pentru depunerile societăților de asigurare (29 iulie) și pentru eliberarea – fără limită – a livretelor de economie plătibile la purtător (21 octombrie). Anul 1936 s-a dovedit pe deplin favorabil afacerilor băncii, fapt reflectat în datele bilanțului de la sfârșitul anului: cooperativele și caselle de păstrare din provincie au primit *credite* în valoare de 24.231.279 lei; *rezerva legală* a fost majorată la 700.000 lei; s-a creat o *rezervă specială*, destinată amortizării creanțelor dubioase, în sumă de 1.800.000 lei; *depunerile pe livrete și în cont curent* erau estimate la valoarea de 120.327.464 lei; *mijloacele lichide* disponibile (22.183.874 lei) întreceau cu mult obligațiunile pe termen scurt; *participația* institutului de credit timișorean la cele 4 întreprinderi era de 3.380.638 lei; *împrumuturile pe termen lung* însumau 17.747.394 lei, cu 8.347.580 lei mai mult decât în anul precedent; datorită dezvoltării afacerilor au fost angajați încă 5 funcționari, crescând și unele *cheltuieli materiale*; *pierderea*, rezultată din conversiune (4.390.751 lei), a fost acoperită integral din veniturile curente ale institutului; a fost obținut un *beneficiu net*, mult mai substanțial decât în 1935, în valoare de 1.856.085 lei²².

Criza financiară, produsă la sfârșitul anului 1937, din motive de politică internă, a fost aplanată în cursul anului 1938. Exportul porcilor de primă calitate, realizat în multe comune ale Banatului, a contribuit la formarea unui capital în agricultură. Aceste capitaluri au fost întrebuințate, în primul rând, pentru investiții și cumpărări de pământ. În parte, ele au fost încredințate institutelor de credit din regiune, ca depuneri, contribuind prin aceasta la refacerea vieții economice.

Institutul amintit a stat la dispoziția agriculturii, industriei și comerțului din zonă, prin acordarea de *credite* pe termen scurt. Caselle de păstrare din provincie, cooperativele de credit și de mărfuri au beneficiat, în egală măsură, de creditele de scont solicitate. Activitatea băncii s-a reflectat în cifrele bilanțului anului 1938: *depunerile noi* încredințate s-au cifrat la 26.000.000 lei, o dovadă a precauției conducerii sale; *obligațiile vechi* au fost micșorate

²² *Ibidem*, f. 462–463.

cu 11.600.000 lei; *numerarul de cassă și disponibilul la bănci* au însumat 48.300.000 lei, față de *obligățiunile la vedere* (44.600.000 lei); la începutul anului s-a procedat la majorarea salariilor și au fost acordate funcționarilor proprii multiple *facilități* (o gratificație de Crăciun aproape egală cu salariul lunar, împrumuturi fără dobândă pentru familiile acestora ș.a.m.d.); *rezerva legală* a fost majorată la 1.200.000 lei; *depunerile spre fructificare și în cont curent* aveau valoarea de 159.723.545 lei, în creștere față de anii precedenți; în urma dezvoltării afacerilor comerciale s-a majorat, prin acordare de credite noi, *soldul debitorilor în cont curent* de la 47.344.224 lei la 59.328.672 lei; *împrumuturile pe termen lung* s-au micșorat de la 16.920.610 lei la 14.294.247 lei, în comparație cu anul precedent; *pierderea înregistrată*, în valoare de 1.363.466 lei, a fost acoperită integral din fondurile de rezervă; a fost obținut un *beneficiu net* de 2.949.510 lei, mult mai substanțial față de anul 1936²³.

În anii următori, dispunând de numerar suficient și de un portofoliu de titluri apreciabil, la care se adăugau și conturile substanțiale obținute de la creditori, banca amintită a obținut *beneficii nete* destul de ridicate din punct de vedere valoric (3.055.422 lei – în 1939, 4.360.201 lei – în 1941), la fel ca *depunerile spre fructificare* (70.737.296 lei – în 1939, 436.185.071 lei – în 1941)²⁴.

În cursul anului 1942, societatea bancară menționată mai sus a primit capitaluri străine considerabile, putând satisface – într-o largă măsură – solicitările de credit ale clientelei sale. *Creditele* acordate industriei au fost întrebuințate exclusiv pentru procurarea materiilor prime. În comerțul intern a primat finanțarea tranzacțiilor cu produse agricole. Agricultură a fost sprijinită cu credite pentru procurarea noilor mașini agricole, lucrări de drenaj, cumpărări de semințe și finanțarea contractelor de cultivare a pământului. Comerțul extern a fost susținut prin efectuarea plăților în sistem clearing. Pot fi amintite și alte aspecte ale activității institutului de credit, rezultate din bilanțul anului 1942: a fost dusă la îndeplinire hotărârea Adunării Generale Extraordinare din 19 aprilie 1942, prin *majorarea capitalului social* de la 52.000.000 lei la 100.000.000 lei, emițând – în acest scop – 60.000 buc. acțiuni cu o valoare nominală de câte 800 lei fiecare, modificându-se, totodată, art. 5 alin. 1 din statute; s-a format un *fond de rezervă special*, însumând 13.500.000 lei; *depunerile spre fructificare* aproape s-au dublat față de anul precedent, ajungând la valoarea de 823.465.382 lei; *lichiditățile*

institutului au sporit considerabil, atingând cifra de 281.580.106 lei, pentru a corespunde merului afacerilor; a fost lichidată *participația* la „Cărămidăria cu Aburi din Sântana S.A.” Sântana, prin vânzarea acțiunilor posedate, renunțându-se, astfel, la participațiile deținute la toate societățile industriale și consacrându-se preocuparea exclusivă pentru afacerile bancare propriu-zise ș.a.m.d.²⁵.

Evident, al doilea război mondial și-a pus puternic amprenta asupra băncii amintite. Împrejurările critice prin care a trecut economia națională în cursul anului 1945 au împiedicat institutul de credit timișorean să-și extindă operațiunile de finanțare. În consecință, grija conducerii băncii s-a concentrat – în primul rând – asupra respectării și satisfacerii, cu scrupulozitate, a obligațiilor decurgând din Convenția de Armistițiu. Datorită faptului că peste 20% din capitalul social a aparținut acționarilor „inamici” (germani și maghiari – *n.n.*), în luna aprilie 1945 societatea bancară menționată mai sus a fost încadrată în dispozițiile legii nr.91/1945 și pusă sub controlul Casei de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice (C.A.S.B.I.). Cu toate acestea, operațiunile efectuate pe parcursul anului 1945 au permis conservarea patrimoniului și încheierea bilanțului cu rezultate satisfăcătoare. Pentru a înlesni și mai mult dezvoltarea operațiunilor de finanțare, începând cu al doilea semestru al anului, banca a căutat să acorde noi credite și să emită scrisori de garanție furnizorilor statului, cu aprobarea Ministerului Finanțelor, obținută în ziua de 22 iunie 1945. În conformitate cu dispozițiile legii nr.573, publicată în „Monitorul Oficial” nr.161 din 19 iulie 1945, s-a operat transferul acțiunilor ce au aparținut persoanelor fizice și juridice de naționalitate germană asupra „Prombank” din U.R.S.S., participația băncii sovietice la capitalul social al institutului de credit timișorean cifrându-se la 18,96%, iar cota de participare a acționarilor „inamici” s-a redus la 11%. Ținând cont de acest fapt, Comisariatul General al Executării Armistițiului, prin decizia nr. 4597 din 22 decembrie 1945, publicată în „Monitorul Oficial” nr. 297 din 31 decembrie 1945, a scos banca amintită de sub controlul Casei de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice. *Portofoliul de titluri*, cu valoarea nominală de 29.815.037 lei, cuprindea atât participația la capitalul social al Federației pentru Sprijinirea Sinistraților (minimum 8% din capitalul social propriu), cât și plasamentul fondului de rezervă legală. Societatea bancară amintită avea *participații* la Banca de Comerț S.A. din Brașov, în valoare

²³ *Ibidem*, f. 191–195.

²⁴ *Ibidem*, f. 189, 316.

²⁵ *Ibidem*, f. 90, 124–125.

de 29.601.200 lei. Urmând calea tradițională, Direcțiunea a consacrat, și în cursul exercițiului financiar 1945, o deosebită atenție problemei lichidității: la data de 31 decembrie 1945 *obligațiunile la vedere* au avut o acoperire de numerar și de investiții imediat realizabilă, în proporție de 90%; *capitalurile proprii* s-au majorat la 151.500.000 lei, prin alocarea fondului de rezervă pentru creanțe dubioase cu aproape întregul beneficiu al exercițiului 1944. Cu toate că regiile personale și cheltuielile generale s-au urcat considerabil, s-a înregistrat un *beneficiu net* de 435.870 lei, și datorită deciziei guvernamentale din 10 decembrie 1945, care prevedea, pentru anul financiar 1945/1946 – cu efect retroactiv de la 1 aprilie 1945 – o majorare a impozitului comercial cu 100%²⁶.

În anul 1946, economia națională a fost preocupată cu trecerea de la producția de război, la producția de pace, iar din lipsa legăturilor comerciale internaționale și a insuficienței circulației mărfurilor cu străinătatea, întreaga economie s-a mărginit la satisfacerea trebuințelor interne. Fiind un stat eminent agricol, veniturile naționale depindeau, în cea mai mare măsură, de rezultatul producției agricole. Dacă recolta anului 1945 a rămas cu mult sub așteptări, neatingând nici pe departe nivelul producției din anii mediocri, recolta anului 1946, în urma secetei cumplite, a dat rezultate cu adevărat îngrijorătoare. România a fost nevoită să importe produse agricole și să-și restrângă – în mod drastic – consumul. Despăgubirile de război și cele de refacere afectau puternic bugetul național. Deoarece, înainte de încheierea definitivă a păcii, nu se putea conta pe credite din străinătate și, fără acestea, nu se putea concepe o stabilizare monetară eficace, economia țării a fost nevoită să se încadreze în posibilitățile financiare proprii și să utilizeze emisiunile de bancnote. O consecință naturală a majorării emisiunilor de bilete de bancă a fost scăderea puterii de cumpărare a acestora și, implicit, majorarea prețurilor și creșterea rapidă a cererii de numerar. În ciuda creșterii continue a plafonului emisiunii, au fost semnalate anumite perioade în care lipsa de numerar s-a manifestat în toate domeniile aproape catastrofal. Cu toate acestea, multe instituții financiare au putut evolua favorabil și au atins rezultate respectabile.

În cursul anului 1946 institutul timișorean a beneficiat numai de un *credit* limitat, pe 9 luni, de la Societatea Bancară Română, replătit în întregime la sfârșitul anului. Din bilanțul încheiat, rezultă următoarele: *numerarul efectiv* și *disponibilitățile lichide* au crescut de la 94.598.363 lei la

333.712.673 lei; *fondul de rezervă pentru amortizarea creanțelor dubioase* a fost diminuat cu 4.100.965 lei, în urma amortizării unor creanțe nerealizabile; *depunerile spre fructificare pe livrete* s-au majorat, de la 407.383.077 lei la 901.174.371 lei; în schimb, au suferit o diminuare drastică *depușerile în cont curent*, de la 111.476.235 lei la 66.408.137 lei; urcarea considerabilă a cheltuielilor de personal și material, cauzate de majorările de salarii și de creșterea prețurilor la materialele necesare bunei funcționări a societății bancare, a determinat obținerea unui *beneficiu net* destul de redus (365.353 lei)²⁷.

De altfel, în anul 1946 instituția bancașă menționată mai dispunea de 4 *sucursale* (Arad, Jimbolia, Lugoj și Sânnicolau Mare), fiind obligată să achite un *impozit curent* de 7.697.834 lei, la care se adăuga *impozitul pe beneficiile de război*, în valoare de 5.397.268 lei. *Acționariatul* societății era format, în majoritate, din cetățeni români (80,14%), alături de cetățeni sovietici (18,97%), americani (0,60%), maghiari (0,28%) și iugoslavi (0,01%). Activitatea sa era susținută de cei 27 de *salariați: personal administrativ superior* – 5; *personal administrativ inferior* – 11; *lucrători calificați* – 4; *lucrători necalificați* – 7²⁸.

Adunarea Generală Extraordinară a societății, întrunită la 11 ianuarie 1947, a decis *majorarea capitalului social* de la 100.000.000 lei la 500.000.000 lei, divizat în 625.000 acțiuni la purtător, cu valoarea nominală de 800 lei fiecare, în baza modificărilor făcute la art. 5 alin. 1 și 2 din statute²⁹.

În perioada funcționării sale, în *conducerea* băncii au survenit o serie de modificări, pricinuite de motive obiective și subiective:

În 1937 – *Consiliul de Administrație* era alcătuit din: Antoniu Faber (președinte); Oscar Ludwig, ing. Iosif Beiszer și dr. Francisc Neff (membri).

– *Comitetul de Cenzori* era format din: Adalbert Engels (președinte); experții-contabili Rudolf Albrecht și Carol Novotny (membri)³⁰.

În 1939 – *Consiliul de Administrație* a fost completat prin includerea a doi noi membri (Ioan Kuhlburger și Eugen Mayer)³¹.

În 1941 – în *Consiliul de Administrație* au pătruns 2 etnici germani, ca răspuns la orientarea României spre Axă (dr. Helmuth Werner, domiciliat în Berlin și Francisc Adam Minich, domiciliat în Timișoara).

²⁷ *Ibidem*, f. 10–11.

²⁸ *Ibidem*, f. 376, 378.

²⁹ *Ibidem*, f. 1, 3.

³⁰ *Ibidem*, f. 182.

³¹ *Ibidem*, f. 189.

²⁶ *Ibidem*, f. 55–56.

– *Comitetul de Cenzori* era reprezentat de 3 cenzori titulari (Carol Novotny-expert-contabil, președinte, dr. Petru Geisz și Iosif Gergen-expert-contabil) și 3 cenzori supleanți (Petru Herzog, dr. Ioan Wendel și Nicolae Müller)³².

În 1944 – prin decizia Camerei de Comerț și Industrie Timișoara nr. 7951 din 17 octombrie au fost înlăturați 2 membri din *Consiliul de Administrație* (Thomas F. Schabel și dr. Helmuth Werner); acest organ de conducere era compus, în continuare, din 4 membri (Simion Căța, dr. Alexandru Virgil Cimponeriu, Gheorghe Popescu-Cetate și Mihail Mausz).

– au fost înlocuiți *conducătorii sucursalelor* Arad (Buding Coloman), Jimbolia (Fraunhofer Petru) și Sănnicolau Mare (Anwender Nicolae) prin 2 cetățeni de origine etnică germană (Geier Ioan – la sucursala Arad și Schira Carol – la sucursala Sănnicolau Mare) și unul de etnie cehă, apropiat de cercurile economice germane din zonă (Poledna Corneliu – la sucursala Jimbolia), cu toții având orientare antifascistă³³.

Pe baza deciziei C.A.S.B.I. nr. 19773 din 19 septembrie 1945, Theodor Hodoșan a fost numit în calitate de președinte al Consiliului de Administrație și *administrator-delegat*, cu drept de semnătură, în conformitate cu dispozițiile art. 9 din Legea nr. 498/1942 și în condițiile prevăzute de art.17 din statutele societății; la sfârșitul anului 1945, Simion Căța a fost desemnat ca *director general* al societății; în egală măsură, în cursul anului 1945 au fost înlăturați 2 membri ai Consiliului de Administrație (Oscar Ludwig-vicepreședinte, administrator – delegat și Mihail Mausz – membru)³⁴.

Conform deciziei Comisariatului General al Executării Armistițiului nr. 4597 din 22 decembrie 1945, publicată în „Monitorul Oficial” nr. 297 din 31 decembrie 1945, societatea bancară a fost scoasă de sub prevederile legii nr. 91/1945, adică de sub supravegherea C.A.S.B.I., încetând mandatul de administrator de control aparținând lui Simion Căța.

Adunarea Generală din 10 martie 1946 a ales, ca membri în *Consiliul de Administrație*, pe timp de 3 ani, pe următorii: Theodor Hodoșan (domiciliat în Timișoara) – reconfirmat în calitate de administrator-delegat, Alexei Feodorovici Spaschi (domiciliat în București, administrator al Băncii Chrissoveloni S.A. București, cetățean sovietic), Alexandru Langer (domiciliat în Timișoara, președintele

Consiliilor de Administrație ale Băncii Comerciale și Industriale din Oravița S.A. și Cooperativei de Credit „Înfrățirea” din Timișoara) – numit în funcția de administrator-delegat, Sim. Sam. Moldovan (domiciliat în Timișoara) – desemnat în funcția de vicepreședinte, Gheorghe Popescu-Cetate (domiciliat în Timișoara, director la Creditul Național Industrial S.A. – sucursala Timișoara și cenzor la Banca Timișoarei S.A. Timișoara), dr. Iosif Sauer (domiciliat în Timișoara) – numit în calitate de administrator-delegat și dr. Valeriu Sârbu (domiciliat în Timișoara). De asemenea, adunarea generală amintită a desemnat, pentru un interval de 3 ani, un număr de 3 *cenzori titulari* (Zoltan Arsenovici – expert-contabil, președinte, Gheorghe Ruscanu și Francisc Kecskeméty – domiciliati în Timișoara), precum și 3 *cenzori supleanți* (dr. Alexandru Fodor, Petru Wagner și Iosif Albu – domiciliati în Timișoara). În egală măsură, au expirat mandatele deținute de dr. Al. V. Cimponeriu (administrator) și Victor Feneșiu (cenzor)³⁵.

Ședința Consiliului de Administrație, desfășurată în ziua de 28 septembrie 1946, a luat câteva decizii importante: pe de o parte – Mihail Mausz, domiciliat în Timișoara, a fost desemnat din nou în calitate de membru în *Consiliul de Administrație*; pe de altă parte – au expirat mandatele deținute de Simion Căța (*director general*), Sim. Sam. Moldovan (vicepreședinte al Consiliului de Administrație) și Alexandru Langer (administrator-delegat)³⁶.

La sfârșitul anului 1946 au survenit noi schimbări la nivelul conducerii societății bancare:

- În baza deciziei Ministerului Industriei și Comerțului nr. 37.631 din 25 iulie 1946, publicată în „Monitorul Oficial” nr. I/180 din 6 august 1946, dr. Gheorghe Stoian, domiciliat în comuna Șag (jud. Timiș-Torontal), a fost confirmat în funcția de *administrator de supraveghere*.

- Șase persoane și-au pierdut funcțiile de conducere deținute: Theodor Hodoșan (președinte al Consiliului de Administrație și administrator-delegat), rămânând membru în Consiliul de Administrație, dr. Iosif Sauer (membru în Consiliul de Administrație și administrator-delegat), Gheorghe Popescu-Cetate și Mihail Mausz (membri în Consiliul de Administrație), Francisc Kecskeméty și Gheorghe Ruscanu (cenzori).

- Decizia M.I.C. nr. I/61.801 din 22 octombrie 1946, publicată în „Monitorul Oficial” nr. I/263 din 12 noiembrie 1946, consacră noi numiri în funcțiile de conducere: dr. Nicolae

³² *Ibidem*, f. 316, 416.

³³ *Ibidem*, f. 72–73, 78, 88.

³⁴ *Ibidem*, f. 61–62.

³⁵ *Ibidem*, f. 45–46, 58–59.

³⁶ *Ibidem*, f. 51.

Table (președinte al Consiliului de Administrație); N.D.Cocea, dr. Izidor Tenner și ing. Ștefan Steblea (membri în Consiliul de Administrație); Carol Pirovsky și I. Bicalis (cenzori)³⁷.

Adunarea Generală Extraordinară a societății din 11 ianuarie 1947, constituită în baza modificărilor făcute articolului 212 din Codul Comercial și cu respectarea dispozițiilor statutare, a luat decizii importante privind conducerea băncii:

- au fost înlăturați, din funcțiile deținute, următorii: dr. Gheorghe Stoian (administrator de supraveghere); Theodor Hodoșan, dr. Izidor Tenner, ing. Ștefan Steblea, N.D.Cocea și dr. Valeriu Sârbu (membri în Consiliul de Administrație); Carol Pirovsky și I. Bicalis (cenzori titulari); dr. Alexandru Fodor, Petru Wagner și Iosif Albu (cenzori supleanți).

- au fost desemnați, pentru a ocupa posturi de răspundere, următorii: Mihai Ghidirmic (administrator de supraveghere), numit în conformitate cu decizia Ministerului Economiei Naționale nr. 80.566 din 9 ianuarie 1947; gen. Theodor Șerb (președinte al Consiliului de Administrație); dr. Nicolae Table („retrogradat” la funcția de vicepreședinte al Consiliului de Administrație); dr. ing. Ștefan Nădășan, dr. Samuil Ligeti, dr. Mihail Mausz, Andrei Csendes și dr. Ilie Toma (membri în Consiliul de Administrație); Francisc Bozsak și dr. ing. Eugen Kinsky (cenzori titulari); prof. Emil Milin, Ladislau Salamon și Dobrivoi Ioanovici (cenzori supleanți)³⁸.

Adunarea Generală din 4 mai 1947 a operat și alte modificări în structurile de conducere ale societății: a încetat mandatul de administrator de supraveghere deținut de Mihail Ghidirmic, conform Deciziei Ministeriale nr. 98.010 din 14 martie 1947, publicată în „Monitorul Oficial” nr. 69 din 24 martie 1947, societatea fiind scoasă de sub controlul Ministerului Economiei Naționale; înlocuirea profesorului Emil Milin cu Ștefan Gal, în funcția de cenzor supleant³⁹.

Ședința Consiliului de Administrație a institutului de credit menționat mai sus, ținută la 1 octombrie 1947, a consemnat noi schimbări la nivelul executiv: demisiile lui Iacob Ehling și Enric Metzenrath (procuriști), precum și înlăturarea conducătorilor sucursalelor Lugoj (Iosif Wolff) și Arad (Ioan Geier) din calitatea de procuriști; numirea lui Eugen Tauszk în funcția de director general, cu

drept de semnătură, în condițiile articolului 17 din statutele societății⁴⁰.

Adunarea Generală Extraordinară a băncii amintite din 15 ianuarie 1948 a decis *modificarea statutelor* societății, după cum urmează: articolul 1 stabilea faptul că banca își schimba *denumirea* în „Banca Economică din Timișoara S.A.”; conform articolului 12, *Consiliul de Administrație* se compunea din 3–9 membri, aleși de adunarea generală ordinară sau extraordinară pe un an, putând fi realeși după expirarea mandatului, iar cel puțin 2/3 trebuiau să fie cetățeni români. De asemenea, s-a trecut la *reorganizarea Consiliului de Administrație*, fiind realeși administratorii în funcție la data de 1 ianuarie 1948: Andrei Csendes, av. Iosif Kende, dr. ing. Ștefan Nădășan, gen. Theodor Șerb, Alexei Feodorovici Spaschi și dr. Ion Zaharescu⁴¹.

În luna februarie 1948 a fost desființată, în mod oficial, *sucursala din Lipova* a societății bancare amintite, în baza adresei Consiliului Superior Bancar-Serviciul Contencios nr. 3331 din 20 noiembrie 1947, iar celelalte sucursale (inclusiv cea din Lugoj) și-au încetat activitatea până la 11 iunie 1948⁴².

În anii 1944–1945 importanța băncilor din *județul Severin* s-a diminuat considerabil, datorită

⁴⁰ *Ibidem*, f. 368.

⁴¹ *Ibidem*, f. 359–360.

⁴² *Ibidem*, f. 347.

* Banca amintită a primit o serie de *credite* din partea B.N.R.: - în luna octombrie 1945 – un credit în valoare de 50.000.000 lei, destinat satisfacerii nevoilor economice din regiune, cu precădere firmei „Moara și Țesătoria” S.A. Lugoj. (Serviciul Arhive și Muzeu B.N.R., fond *Procese-verbale ale Consiliului de Administrație B.N.R.*, d. 98/1945–1946, f. 45).

- în luna martie 1946 – un credit în valoare de 200.000.000 lei, pentru a finanța aprovizionarea cu materii prime a meseriașilor și industriașilor din zonă și pentru a face față sarcinilor impuse întreprinderilor lugojene de aplicarea contractului colectiv de muncă. (*Ibidem*, f. 226).

în luna mai 1946 – un credit în valoare de 300.000.000 lei, în vederea soluționării cererilor de împrumut ale comercianților, industriașilor și agricultorilor din regiune. (*Ibidem*, d. 99/1946, f. 38).

- în luna octombrie 1946 – un credit în valoare de 200.000.000 lei, pentru finanțarea economatului fabricii „Moara și Țesătoria” S.A. Lugoj, care aprovizionează 277 salariați și 287 membri de familie aparținând unui grup de 5 instituții din localitate. (*Ibidem*, f. 268).

- în luna noiembrie 1946 – un credit în valoare de 200.000.000 lei, pentru împrumuturile solicitate de firmele lugojene. (*Ibidem*, f. 294).

în luna ianuarie 1947 – un credit în valoare de 500.000.000 lei, pentru finanțarea fabricilor de textile. (*Ibidem*, d. 100/1946–1947, f. 66).

- în luna februarie 1947 – un credit în valoare de 200.000.000 lei, pentru a putea răspunde favorabil cererilor de împrumut formulate de întreprinderile comerciale și industriale din localitate. (*Ibidem*, f. 114).

³⁷ *Ibidem*, f. 37–38.

³⁸ *Ibidem*, f. 25–26.

³⁹ *Ibidem*, f. 1–2.

devalorizării accelerate a monedei naționale și a orientării firmelor industriale și comerciale spre alte surse de creditare. Cu toate impedimentele arătate mai sus, pe cuprinsul județului Severin își desfășurau activitatea numeroase *bănci*, majoritatea concentrate în orașele Lugoj și Caransebeș, unele dintre acestea redeschizându-și porțile în timpul regimului antonescian: „Banca Comerțului” S.A. Craiova – sucursala Lugoj; „Făgețana”, Institut de Credit și Economii S.A. Făget; „Banca Caraș-Severinului” S.A. Lugoj; Banca „Albina”, Institut de Credit și Economii S.A. Sibiu – sucursala Lugoj; „Creditul Bănățan” S.A. Lugoj; „Pârvovana” S.p.A. Pârvova, Institut de Credit și Economii; „Banca Graniței” S.A. Caransebeș; „Cărășana”, Casă de Economii Lugoj; „Craina” S.p.A. Teregova, Institut de Credit și Economii; „Banca Poporală”, Institut de Credit și Economii S.A. Caransebeș – cu sucursale la Teregova și Mehadia (jud. Severin), Bozovici (jud. Caraș), Buziaș (jud. Timiș) și expozituri la Sacul și Eșelnița (jud. Severin); „Banca Banatului”, Institut de Credit, Economii și Comerț S.A. Caransebeș; Banca „Economul” S.A. Iablanța; „Prima Cassă de Păstrare” S.p.A. Caransebeș; Banca Agrară Cluj – sucursala Lugoj; „Băncile Bănățene Unite” Arad – sucursala Lugoj; Banca de Credit S.p.A. Orșova; Banca de Credit și Comercială Română S.A. Făget;

- în luna martie 1947 – un credit în valoare de 350.000.000 lei, în vederea finanțării întreprinderilor din zonă. (*Ibidem*, f. 187).

- în luna aprilie 1947 – un credit în valoare de 1.300.000.000 lei, pentru a satisface exigențele fiscale și sociale impuse prin legile economice adoptate în prima parte a anului 1947, precum și nevoile de finanțare exprimate de firmele industriale din regiune. (*Ibidem*, f. 273).

- în luna mai 1947 – un credit în valoare de 9.300.000.000 lei, în vederea finanțării firmelor industriale și a agricultorilor din zonă. (*Ibidem*, d. 101/1947, f. 70).

- în luna iunie 1947 – un credit în valoare de 6.000.000.000 lei, pentru finanțarea următoarelor firme industriale din localitate: „Moara și Țesătoria” S.A.; țesătoriile „Lugojana”, „Mercur”, „Banatul” și „Szenderszky”; tipografia „Tramepa”-Edmund Jaulusz&Co.; Fabrica de țiglă și cărămidă „Muschong&Co.”; Fabrica de Calapoade S.A. (*Ibidem*, f. 158).

- în luna septembrie 1947 – un credit în valoare de 2.000.000 lei, în vederea finanțării firmei „Muschong&Co.” Lugoj. (*Ibidem*, d. 102/1947, f. 83).

- în luna octombrie 1947 – un credit în valoare de 2.000.000 lei, în vederea finanțării întreprinderii „Moara și Țesătoria” S.A. Lugoj. (*Ibidem*, f. 162).

- în luna ianuarie 1948 – un credit în valoare de 550.000 lei, pentru finanțarea firmei „Mercur” din Lugoj, în vederea aprovizionării cu 3.350 kg. fire de bumbac. (*Ibidem*, d. 103/1947–1948, f. 167).

- în luna februarie 1948 – un credit în valoare de 330.000 lei, în vederea finanțării țesătoriei „Lugojana” din localitate. (*Ibidem*, f. 196).

Banca din Făget S.p.A.; „Comuna” S.A. Căvâran, Institut de Credit și Economii; „Mehadia”, Cassă de Păstrare S.p.A. Mehadia; „Munteana”, Cassă de Păstrare S.p.A. Cornereva; Banca Națională a României – Agenția Lugoj; „Banca Timișoarei” S.A. Timișoara – sucursalele Lugoj și Orșova etc.

În perioada 1946–1948 instituțiile bancare au alocat credite substanțiale și pentru întreprinderile industriale de pe raza județului Severin, în vederea achiziționării de materii prime și utilaje performante.

Nu trebuie omise nici *societățile de asigurări*, care se străduiau să rezolve – prin mijloace specifice – problemele de natură materială ale locuitorilor din zonă: „Dacia România” – sucursalele Lugoj și Orșova; „Franco-Româna” – agenția Lugoj; „Steaua României” – agenția Lugoj și sucursala Caransebeș; „Minerva” – sucursala Lugoj; „Urania” – agenția Caransebeș ș.a.m.d.

În mediul rural din județul Severin erau desemnate o serie de *bănci populare* depinzând direct de Federala „Lugojana” din Lugoj, aflate sub îndrumarea Institutului Național al Cooperăției, de fapt controlate îndeaproape de către stat: „Plugarul Sinteștean” (comuna Sintești), „Soarele” (comuna Cireșul), „Granița” (comuna Teregova), „Luceafărul” (comuna Mehadia), „Economia” (orașul Orșova), „Timișul” și Banca Populară a Învățătorilor (orașul Lugoj). Băncile populare erau menite să vină în sprijinul agricultorilor, acordându-le credite – în condiții avantajoase – pentru achiziționarea de semințe, unelte agricole etc. În cursul anului 1945 INCoop-ul. a acordat câteva credite, prin intermediul băncilor populare și a sucursalei Lugoj a Băncii Naționale, pentru refacerea agriculturii din județul Severin, afectată profund de război și de prevederile Convenției de Armistițiu. De asemenea, la sfârșitul anului 1945, datorită crizei financiare în care se zbătea INCoop-ul și în așteptarea unor noi reglementări privind sfera sa de activitate, au fost anulate creditele inițiale acordate unor bănci populare severinene. Evident, creditarea agriculturii severinene a constituit o prioritate pentru băncile populare și în anii 1946–1948, după reorganizarea lor și primirea unui sprijin mai substanțial din partea statului, prin intermediul Institutului Național al Cooperăției.

În perioada studiată, băncile și instituțiile de credit din județul Severin au încercat, în limita posibilităților, să crediteze alte sectoare economice, cu prioritate agricultura și industria, în condițiile crizei profunde în care se afla și regiunea respectivă.

LA SITUATION FINANCIÈRE-BANCAIRE DANS LE DÉPARTEMENT DE SEVERIN (1944–1948)

(II)

(Résumé)

L'étatisation de la Banque Nationale de la Roumanie a représentée la première étape vers la désorganisation du système bancaire de notre pays et vers la dénaturation des fonctions normales du crédit bancaire et, en même temps, du capital bancaire.

La réforme monétaire n'a pas représentée, donc, une surprise, la population roumaine rongant son frein à établir la date et les règles d'échange.

Pendant les années 1944–1945 l'importance des banques du département de Severin s'est diminuée considérablement, grâce à la dévalorisation rapide de la monnaie nationale et à l'orientation des firmes industrielles et commerciales vers des autres sources du crédit.

Malgré les phénomènes négatifs décrits là-dessus, dans le département de Severin il y avait de nombreux banques, les-uns réfondés pendant le régime du maréchal Antonescu.

Les banques populaires étaient destinés à aider les agriculteurs, en fournissant des crédits avantageux pour l'achat ds outils agricoles, des grains, etc.

À la fin de l'année 1945, dans le département de Severin activait un nombre de sept banques populaires, étroitement liés à la Fédérale „Lugojana” de Lugoj. Pendant l' année 1945 l' Institut National de la Coopération a accordé quelques crédits, par l'intermédiaire des banques populaires et de la succursale Lugoj de la Banque Nationale, pour la refonte de l'agriculture dans le département de Severin, profondément affectée par la seconde guerre mondiale et par l'application de la Convention d'Armistice.

Évidemment, le crédit de l'agriculture de Severin a été une priorité pour les banques populaires pendant les années 1946–1948, en même mesure, après la réorganisation de ceux-ci et l'accueil d'un appui d'état plus substantiel, par l'intermédiaire de l'Institut National de la Coopération.

Des autres institutions bancaires ont attribué des crédits substantiels, aussi, pour les entreprises industrielles du département de Severin, pour procurer des matières primes et des outillages de performance.

En conclusion, pendant la période 1944+1948, les banques et les institutions de crédit du département de Severin ont essayé, dans la limite du possible, à créditer des autres domaines économiques, prioritairement l'agriculture et l'industrie, malgré la crise profonde qui affectait, en même temps, la région étudiée.